

**Een archeologisch inventariserend
veldonderzoek (IVO) door middel van
boringen op de lokatie van de
dorpsuitbreiding van Zwiggelte,
gemeente Midden-Drenthe (Dr.)**

G.J. de Roller

ARC-Rapporten 2003-10

Groningen
14 mei 2003
ISSN 1574-6887

1 Inleiding

1.1 Objectgegevens

Provincie	Drenthe
Gemeente	Midden-Drenthe
Plaats	Zwiggelte
Toponiem	Dorpsuitbreiding
Kaartblad	17B
Coördinaten	235.675/543.875
Periode	–
Type object	–
Type bodem	Zandgrond
Geomorfologie	Dekzanden

1.2 Aanleiding van het onderzoek

De aanleiding voor het onderzoek werd gevormd door de plannen van de gemeente Midden-Drenthe voor de dorpsuitbreiding van Zwiggelte aan de Schoolstraat. Het terrein bestaat uit een es met een hoge archeologische verwachting. Gezien deze verwachting wilde de gemeente een inventariserend veldonderzoek (IVO) laten uitvoeren naar de in het gebied voorkomende archeologische waarden. Hiertoe heeft de gemeente Archaeological Research & Consultancy (ARC bv) de opdracht gegeven het onderzoek uit te voeren. Het onderzoek vond plaats op 14 april 2003 en is uitgevoerd door drs. ing. G.J. de Roller.

1.3 Ligging van het onderzoeksgebied

Het onderzoeksgebied ligt aan de noordrand van het dorp Zwiggelte en is toegankelijk via de Schoolstraat. Het terrein is aan de zuid- en westzijde omsloten door woningen. Aan de oostzijde bevindt zich een boerderij met bijbehorend erf. De noordgrens wordt gevormd door een sloot.

1.4 Doel van het onderzoek

Het onderzoek heeft als doel het vastleggen van de bodemopbouw, het lokaliseren van onverstoord plekken en het vaststellen van de eventuele aanwezigheid van archeologische vondsten en sporen. In geval van verstoring van de bodem moet het booronderzoek duidelijkheid geven over de mate van verstoring.

1.5 Geoarcheologische context

De archeologische verwachting van het onderzoeksterrein is volgens de Indicatieve Kaart van Archeologische Waarden (IKAW 2e generatie) zeer hoog omdat het terrein deel uitmaakt van de Wester Es van Zwiggelte. De essen van Zwiggelte liggen op een hoge rug tussen, in het zuiden en oosten, de Westerborker stroom en

Afbeelding 1 De ligging van het onderzoeksgebied.

in het westen de Westerstukken/de Broeken. Volgens de Archis-gegevens¹ is er in de Hoofdstraat van Zwiggelte vroegmiddeleeuws² kogelpotaardewerk gevonden³.

1.6 Werkwijze

Om de doelstelling te kunnen verwezenlijken zijn op het onderzoeksterrein, van circa één hectare omvang, in totaal elf boringen gezet (afb. 2). Deze boringen zijn verspreid over het terrein gezet om een juiste, algehele, indruk van de bodemopbouw te kunnen krijgen. De raai-afstand en de onderlinge boorafstand bedraagt circa 25 m waarbij de boorpunten in naast elkaar gelegen boorraaien ten opzichte van elkaar verspringen. Voor het boren is gebruik gemaakt van een verlengbare edelmanboor met een diameter van 7 cm.

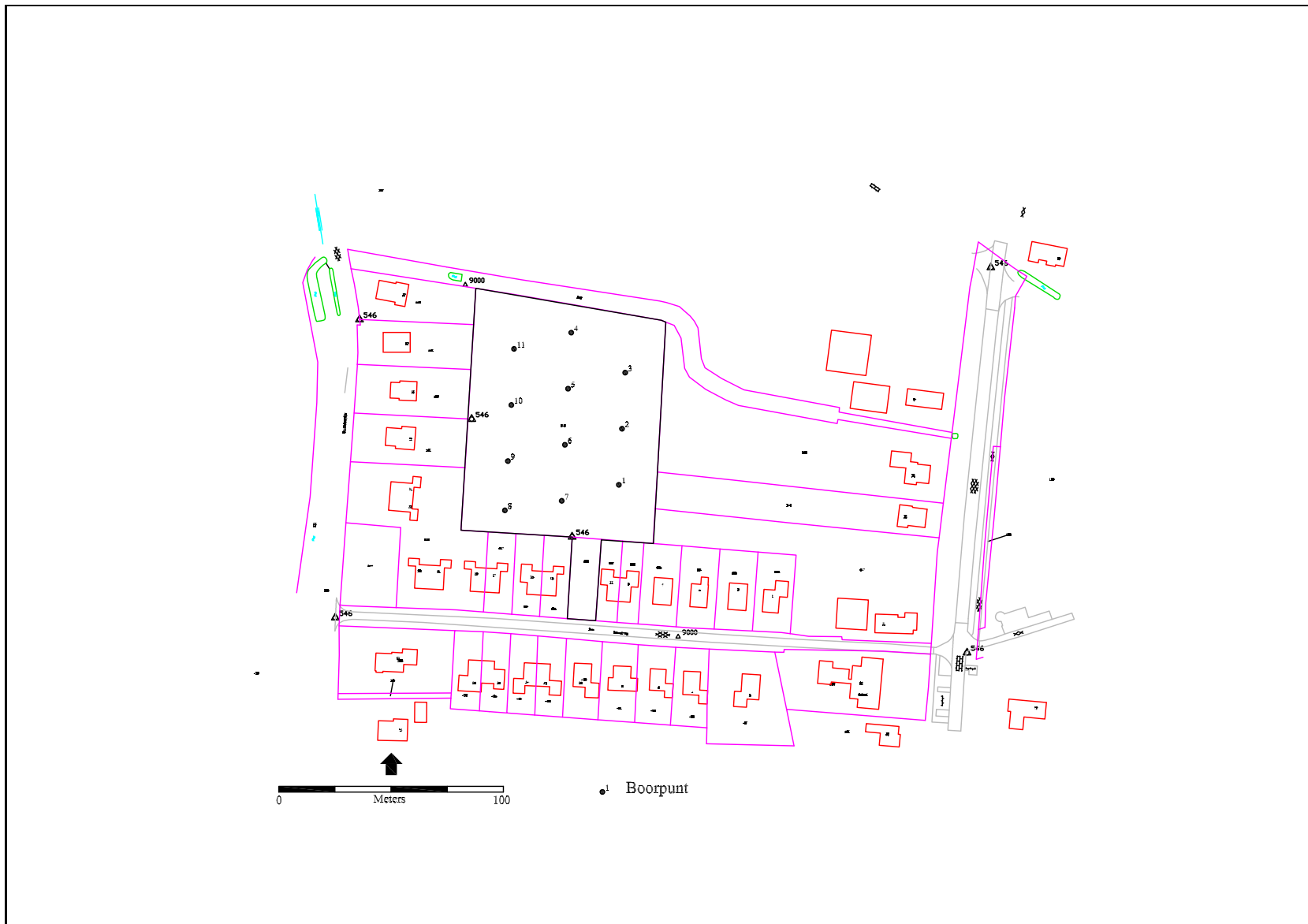
De boorkernen zijn zorgvuldig uitgelegd, waarbij de opeenvolgende bodemlagen zijn opgemeten en beschreven volgens NEN 5104. Vervolgens is de bodemopbouw per boring beschreven en de grond is gezeefd over een zeef met een maaswijdte van 4 mm. Hierbij is gelet op de aanwezigheid van archeologische indicatoren, zoals aardewerkfragmenten, houtskool, fosfaatvlekken, vuursteen, natuursteen, verbrand leem en bot.

Naast het boren is, voor zover mogelijk, een oppervlaktekartering uitgevoerd. Deze kartering bestond uit het aflopen van het gehele terrein en het inspecteren van allerlei ontsluitingen, waaronder molshopen. De vondstzichtbaarheid was hierbij slecht omdat het terrein als grasland in gebruik is.

¹Archeologisch informatiesysteem voor Nederland.

²Vroege Middeleeuwen 450–1050 n. Chr.

³Archisnr. 239772.

Afbeelding 2 Boorpuntenkaart Zwiggelte. Kaart: B. Schomaker.

2 Resultaten

2.1 Bodemopbouw

De boringen zijn uitgewerkt in boorraaien. Raai A bestaat uit de boringen 1 t/m 3, raai B uit boringen 4 t/m 7 en raai C uit de boringen 8 t/m 11. De bodem bestaat van boven naar beneden uit: een esdek dat via een per boring in duidelijkheid wisselende reductiezone, de E-horizont, overgaat in een bruine tot donkerbruine inspoelingslaag, de podzol of B-horizont (bijlagen 1 en 2). Deze B-horizont gaat geleidelijk over in steeds lichter, geler wordend dekszand. In boring 8 is de podzol-laag niet aanwezig. Op deze plaats is de bodemopbouw verstoord.

2.2 Vondsten

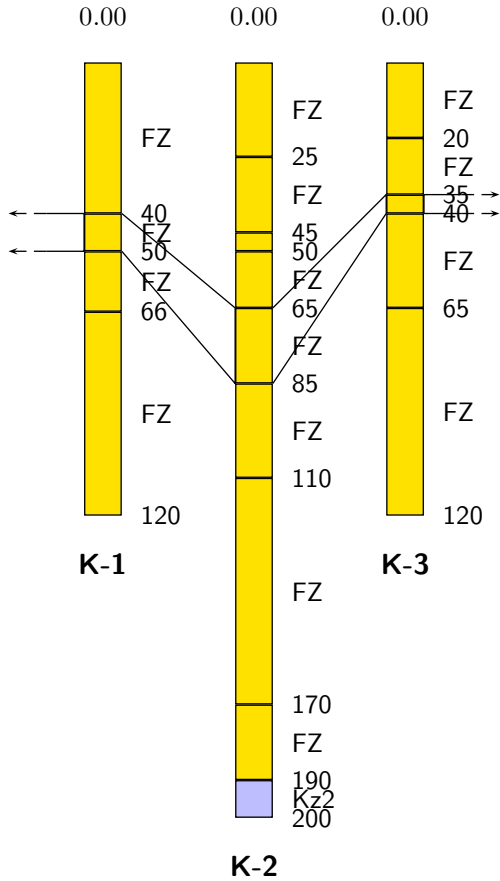
Tijdens het archeologische onderzoek zijn in de boorkernen of aan het oppervlak geen vondsten aangetroffen.

3 Conclusies

Het onderzoeksgebied heeft een hoge archeologische verwachting. Het terrein ligt hoog tussen twee beeklopen, maakt deel uit van de Wester Es van Zwiggelte en heeft een vrijwel onverstoorde bodemopbouw. Gecombineerd met de ervaringen op soortgelijke terreinen bij onder andere Pesse, Emmen en Borger, waar zich onder het esdek vele archeologische sporen bevonden, zoals plattegronden van woningen, bijgebouwen, erfafscheidingen en waterputten, maakt een nader onderzoek op de lokatie van de dorpsuitbreiding noodzakelijk. Wij adviseren de gemeente om een archeologisch inventariserend veldonderzoek (IVO) door middel van proefsleuven te laten uitvoeren. Bij dit onderzoek kan worden vastgesteld of zich hier onder de es archeologische sporen bevinden en de gaafheid, herkomst en ouderdom van de sporen kan dan worden vastgesteld.

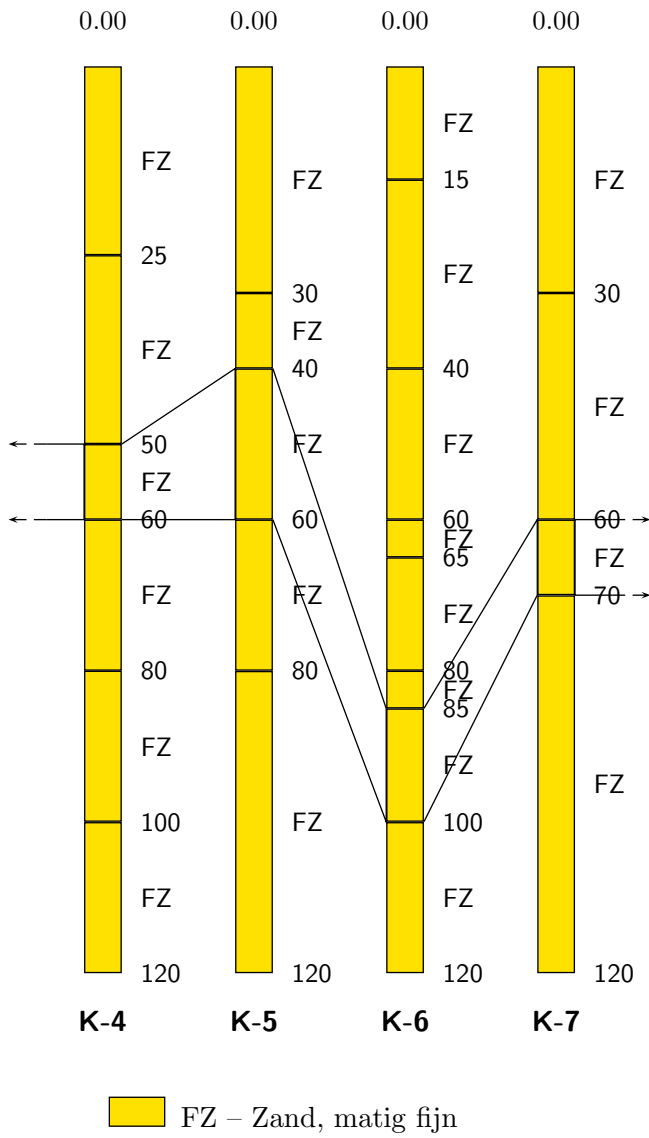
Bijlage 1 Boorraaien

De ligging van de B-horizont is in de boorraaien met een lijn aangegeven. Tekeningen: G.J. de Roller.

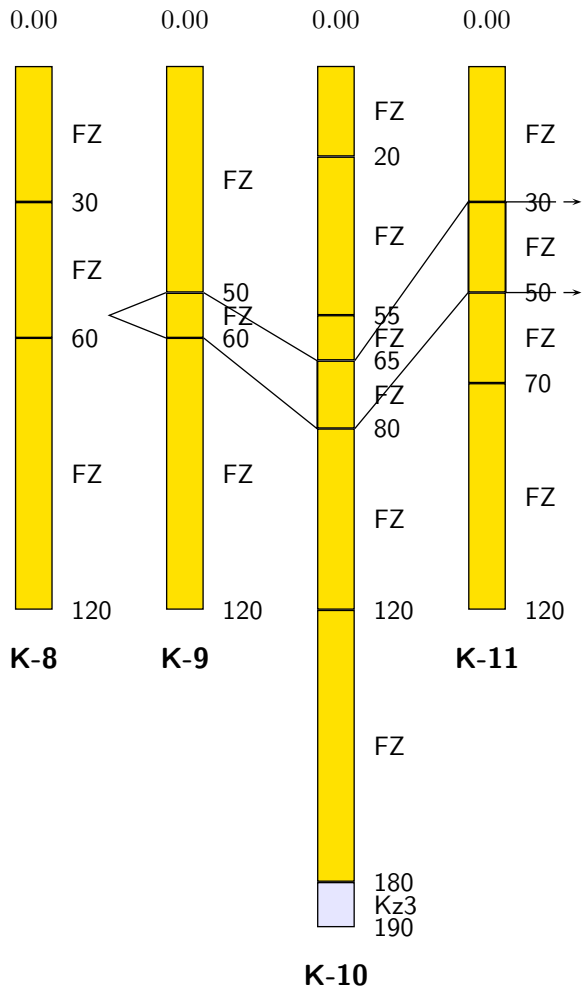

- FZ – Zand, matig fijn
- Kz2 – Klei, matig zandig

Raai A

Raai B

Raai C

Bijlage 2 Boorstaten

boring	diepte (cm.)	lithologie	grens	kleur	opmerkingen
1	40	zand, matig fijn	geleidelijk	zwart	zeer fijn zand
	50	zand, matig fijn	geleidelijk	lichtbruin	zeer fijn zand
	66	zand, matig fijn	geleidelijk	donkergeel	zeer fijn zand
	120	zand, matig fijn		lichtgeel	zeer fijn zand
2	25	zand, matig fijn	geleidelijk	zwart	zeer fijn zand
	45	zand, matig fijn	scherp	grijs	zeer fijn zand
	50	zand, matig fijn	scherp	zwart	zeer fijn zand
	65	zand, matig fijn	geleidelijk	grijs	zeer fijn zand
	85	zand, matig fijn	geleidelijk	bruin	zeer fijn zand
	110	zand, matig fijn	geleidelijk	donkergeel	zeer fijn zand
	170	zand, matig fijn	geleidelijk	geel	zeer fijn zand
3	190	zand, matig fijn, zwak grindig	geleidelijk	donkergeel	
	200	klei, matig zandig		groengrijs	keileem
	20	zand, matig fijn	scherp	zwart	zeer fijn zand
4	35	zand, matig fijn	scherp	grijs	zeer fijn zand
	40	zand, matig fijn	scherp	bruin	zeer fijn zand
	65	zand, matig fijn	geleidelijk	donkergeel	zeer fijn zand
	120	zand, matig fijn		geel	zeer fijn zand
	25	zand, matig fijn	scherp	zwart	zeer fijn zand
5	50	zand, matig fijn	scherp	lichtgrijs	zeer fijn zand
	60	zand, matig fijn	geleidelijk	donkerbruin	zeer fijn zand
	80	zand, matig fijn	geleidelijk	bruin	zeer fijn zand
	100	zand, matig fijn	geleidelijk	donkergeel	zeer fijn zand
	120	zand, matig fijn		lichtgeel	zeer fijn zand
	30	zand, matig fijn	geleidelijk	zwart	zeer fijn zand
6	40	zand, matig fijn	scherp	grijs	zeer fijn zand
	60	zand, matig fijn	geleidelijk	donkerbruin	zeer fijn zand
	80	zand, matig fijn	geleidelijk	donkergeel	zeer fijn zand
	120	zand, matig fijn		geel	zeer fijn zand
	15	zand, matig fijn	geleidelijk	zwart	zeer fijn zand
	40	zand, matig fijn	geleidelijk	donkergrijs	zeer fijn zand
7	60	zand, matig fijn	scherp	grijs	zeer fijn zand
	65	zand, matig fijn	scherp	zwart	zeer fijn zand
	80	zand, matig fijn	scherp	grijs	zeer fijn zand
	85	zand, matig fijn	geleidelijk	donkerbruin	zeer fijn zand
	100	zand, matig fijn	geleidelijk	bruin	zeer fijn zand
	120	zand, matig fijn		donker geel	zeer fijn zand
	30	zand, matig fijn	geleidelijk	zwart	zeer fijn zand
8	60	zand, matig fijn	scherp	grijs	zeer fijn zand
	70	zand, matig fijn	geleidelijk	bruin	zeer fijn zand
	120	zand, matig fijn		geel	zeer fijn zand
9	30	zand, matig fijn	geleidelijk	zwart	zeer fijn zand
	60	zand, matig fijn	scherp	lichtzwart	zeer fijn zand
	120	zand, matig fijn		geel	zeer fijn zand
10	50	zand, matig fijn	scherp	zwart	zeer fijn zand
	60	zand, matig fijn	geleidelijk	lichtbruin	zeer fijn zand
	120	zand, matig fijn		donkergeel	zeer fijn zand
	20	zand, matig fijn	geleidelijk	zwart	zeer fijn zand
10	55	zand, matig fijn	scherp	donkergrijs	zeer fijn zand
	65	zand, matig fijn	geleidelijk	zwart	zeer fijn zand
	80	zand, matig fijn	geleidelijk	donkerbruin	zeer fijn zand
	120	zand, matig fijn	geleidelijk	donkergeel	zeer fijn zand

boring	diepte (cm.)	lithologie	grens	kleur	opmerkingen
11	180	zand, matig fijn	geleidelijk	geel	zeer fijn zand
	190	klei, sterk zandig		blauwgrijs	keileem
	30	zand, matig fijn	scherp	zwart	zeer fijn zand
	50	zand, matig fijn	geleidelijk	donkerbruin	zeer fijn zand
	70	zand, matig fijn	geleidelijk	donkergeel	zeer fijn zand
	120	zand, matig fijn		geel	zeer fijn zand